

U 387 Sigtuna, vid S:t Olofs ruin

Litteratur: Inventariehandlingar i SHM [Föremålsidentitet 114233]; M. Källström, Torbjörn skald och Torbjörn (1999), s. 132, not 3.

Avbildningar: Odaterat foto (ATA, 902: d–e).

FMIS: Sigtuna 28:3 (fyndplats)

Runstensfragmentet blev enligt Richard Dybeck »anammat och aflemnadt till Antiquitetsakademien», men har senare inte kunnat återfinnas. Av inventariehandlingar i SHM och ett äldre fotografi i ATA framgår dock att det under en senare period har förvarats i museet. På fotografiet ligger fragmentet på en hylla tillsammans med ett halvcirkelformat formtegel av medeltida typ.

Enligt uppgifter i inventariehandlingarna består fragmentet av »glimmerskiffer(?)» och har måtten 21 × 25 × 6 cm. Fragmentet har tillhört toppen av en runsten, som sannolikt har haft triangulär form, och ristningen tycks ha varit djupt huggen och mycket tydlig. Att döma av fotografiet har det också funnits spår av murbruk på ristningsytan, vilket tyder på att fragmentet tidigare har varit inmurat i en byggnad.

Inskriften kan återges på följande sätt:

... eftir × totu...

5

... æftir dōttu[r] (el. Dōttu[r]) ...

»... efter dotter (el. Dotter) ...»

Till läsningen: Inskriften består av vändrunor, och fotografiet bekräftar Dybecks läsning, även om t-runorna inte verkar ha haft den speciella form som de har fått på hans teckning (jfr UR 2, s. 157, fig. 98). Runan 1 e har troligen varit stungen och 7 o har formen þ med uppåtriktade bistavar om den återges rättvänd. Beträffande den defekta runan 9 ser man att den nedanför toppen av huvudstaven har haft början av en bistav snett nedåt vänster. Runan har alltså av allt att döma varit u (jfr kommentaren i UR 2, s. 158).

Runföljden 6–9 totu... tolkas enklast med Wessén (ibid.) som ack. av appellativet dōttir f. 'dotter', men givetvis kan det också röra sig om det likalydande personnamnet Dōttir. Det senare förekommer på den ålderdomliga U 4 samt möjligen också på Öl 2† och Sm 131 (se L. Peterson, Nordiskt runnamnslexikon (2007), s. 56 med hänvisn.). Namnet är även belagt i fornsvenskan och övriga nordiska fornspråk (se SMP 1 sp. 602 s.v. Dōttir).

Av fotografiet får man intrycket av att stenmaterialet har varit sandsten, men enligt inventariehandlingarna skall det ha rört sig om glimmerskiffer. Det kan nämnas att ett liknande material förekommer i U 394 S:t Pers ruin, som enligt en bestämning av geologen S. Berglund, Uppsala, består av blågrå granatförande glimmerskiffer (anteckning i Runverkets Fältex. C).

Att stenen av allt att döma har haft triangulär form är av stort intresse, eftersom denna utformning går igen i åtminstone en av Sigtunas många runstenar, U 382 från Mariakyrkan. Det har föreslagits sandstensrunstenar med denna form kan ha ingått som gavelhällar i kistmonument (S. E. Hagenfeldt & R. Palm, Sandstone Runestones (1994), s. 59), ett antagande som fått ökat stöd genom den nyligen påträffade gravkistan av sandsten på Sigtuna museums tomt. Denna saknar visserligen ristning, men var försedd med två gavelhällar där den oskadade hade en tydlig triangulär form (se C. Ljung, Gravmonumentet på museets

Ett digitalt supplement till Upplands runinskrifter

U 387 Sigtuna, vid S:t Olovs ruin



U 387 Sigtuna, vid S:t Olovs ruin. Foto: ATA.

tomt – en viktig pusselbit till förståelsen av tidigkristna begravningar i Uppland, *Situne Dei* (2010), s. 115 ff.).

Ett påfallande drag är att inskriften på U 387 utgörs av spegelvända runor s.k. vändrunor, vilket är ganska ovanligt. I Uppland finns ett fåtal inskrifter som genomgående är ristade med sådana, t.ex. U 193 och U 1103, men vanligare är vändrunor endast förekommer i en del av inskriften (se C. W. Thompson, *Studies in Upplandic runography* (1975), s. 34). I ett par fall (U 343–344 och U 763–764) har man också kunnat konstatera att denna typ av runor har använts för att skapa kontrast mellan två stenar i ett parstensmonument, där den ena stenen har haft rättvända runor, medan den andra (till största del) har burit en inskrift med vändrunor. Kanske skall de spegelvända runorna på U 387 ses som ett indicium på att även denna sten kan ha ingått i ett större monument, och då i första hand en kistkonstruktion.



Detta dokument ingår i ett digitalt supplement till *Upplands runinskrifter*, en del av korpusverket *Sveriges runinskrifter*. Supplementen publiceras fritt tillgängliga på Internet.

Texten är ännu preliminär och kan komma att revideras. Hittar du felaktigheter eller känner till källor som inte har utnyttjats är du välkommen att meddela författaren dessa på nedanstående e-postadress.

Författare: Magnus Källström
E-post: magnus.kallstrom@raa.se

Riksantikvarieämbetet
Box 1114, 621 22 Visby
Tel. 08-5191 8000, Fax 08-660 7284
www.raa.se